

Een fossiel in een rotsblok

over Toneelgroep Hollandia

Luk Van den Dries reed naar Fort Kijkduin aan het strand van Den Helder waar Hollandia's recentste produktie *Körper brennen* speelde. Een reisverslag en een profiel van een gezelschap dat, geïsoleerd op het Noordhollandse platteland, met een universele en tegelijk unieke theatrale exploratie bezig is.

Körper brennen
(Theatergroep Hollandia)
Foto Ben van Duin

Zondagmiddag 23 juni. De grauwe grijze lucht van een zomer die niet beginnen wil. In een theaterseizoen dat niet eindigen wil, maar waarin de cumulerende vermoeidheid ruimschoots goedge maakt wordt door elke nieuwe Avond in Fictie: Pina Bausch in tweevoud, Peter Brooks Storm, Fabres Zoete Verlokkingen. Op weg naar Hollandia ergens in een fort aan het strand van Den Helder. Routebeschrijving e.d. die netjes door Hollandia thuis toegestuurd was, stom vergeten. Aangekomen aan de rand van Nederland volgen we kortzichtig richting militair domein, waar we prompt terecht komen in een eindeloze file bezoekers. Het Nederlandse Flottielje, teruggekeerd van een overzeese missie ter verdediging van de internationale democratie, houdt open-deurdag. Tussen hamburger- en bier-tenten lopen duizenden te drummen om een glimp op te vangen van de stalen oorlogsmachinerie of de betonnen munitiedepots. De goud bedrukte opschriften op de barakken blinken even pijnlijk als de matrozen die aan hun zondagse liefje hun eenzame kamematten laten zien.

"Waar of ergens Hollandia's Fort ligt," vragen we aan een autoriteitsbespelde persoon. Blijken we in de verkeerde militaire zone terechtgekomen. Als een tank dwars door de menigte heen -zo moet het Tien an Men plein gevoeld hebben- banen we ons een weg, weg van het oorlogstoerisme. Maar dit puntje Nederland staat bol van contrasten en een paar honderd meter verder staan we weer stil, voor een wedstrijd vliegeren voor volwassenen die aan touwtjes trekken van buitelandse kleurrijke exemplaren. In tijdnood spurten we langs wegbarricades en geduldige politiemensen naar Fort Kijkduin. Een overblijfsel van een Napoleontische verdedigingsstrategie uit 1713, door de Duitsers in de tweede wereldoorlog met beton en staal opgehoopt tot een kolossaal pantser dat uitkijkt op de omringende zeeën.

Oorlog is tijdeloos, zodat we nog ruim binnen kunnen in de buik van de bunker die Hollandia uitkoos voor het stuk *Körper Brennen* van Jürg Laederach en Andres Mury. Een stuk, hoe kan het anders, over militairen die in de woestijn wachten op de oorlog. De

vijand blijft naamloos, het geweld zonder doel. In die bange stilte, enkel gevuld met leegte en dood, ontbrandt intussen het geweld op een ander niveau: dat van de relatie tussen twee vrienden en een vrouw. Passie en drift drijven hen tot aan de rand van de (zelf)vernietiging. Liefdesvuur ont-aardt in doodsverlangen en/of vice versa. Het wordt hun kleine oorlog van vlees en bloed en beton en staal.

Theatrale sculptuur

Je maakt het niet zo gauw mee in de ergonomisch verantwoorde zitjes van de zichtlijngepaste schouwburgen dat thema en locatie zo weerstandsloos versmelten. Of dat de rit naar het theater geplaveid is met beelden die het fictionele kader mee helpen behangen. Op de hardgestampte vloer van het Fort met zijn bakstenen muren waarop nog Duitse bevelen doorschemeren, is de oorlog concreter aanwezig dan op de geschrobdde schepen van de Nederlandse Marine. De ruimte die Hollandia kiest is dus geen ruimte van de verbeelding, maar van de ervaring. Het is een reële ruimte, gevuld met een verleden, dat door de fictie van het spel opnieuw concreet gemaakt wordt.

Fort Kijkduin vormt op die manier het ultieme naturalistische decor voor Laederachs stuk: het tomeloze verbale geweld krijgt een perfecte weergalm in de gewelven van deze ooit militaire, nu toeristische zone. Het spel van de acteurs daarentegen breekt met elk naadloos realisme en weert zich vierkant tegen moeiteloze inhalering. Er wordt veeleer een poging ondernomen om de psychologische karakterschets in te kerven als een fossieltekening in een rotsblok: het acteergedrag vertoont een opvallende massiviteit en ruwheid, zowel in houding als bewegingsstructuur; aan de binnenkant ver-raadt zich echter een patroon als teken van organisch leven. De psychologie van de militaire personages blijft dus beslist niet afwezig: ze is tot theatraal spoor versteend. De acteurs (Elsie de

